

**Aspecte literare românești din perioada comunismului.
Periodicul „România liberă” (ianuarie- mai 1976)**

Asist. dr. ELENA IANCU
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: *The present paper concerns a sequence reverind to the history of Romanian literature, reflected in the periodical "România liberă", from 1976, dealing with creative figures who prevailed in the era addressed.*

Keywords: *communism, literature, criticism, identity.*

În seria a III-a, nr. 9705 (joi, 8 ianuarie), organul Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, în articolul *Literatura și cultura în fața istoriei*, Nicolae Balotă, după o inventariere a marilor personalități din sfera criticii literare românești și a celor ce au semnat studii de referință (G. Călinescu, Titu Maiorescu, Lucian Blaga, Paul Cornea, Ovidiu Papadima ș.a.), apelând la una dintre afirmațiile lui Călinescu (care îi servea), conform căreia „civilizația și cultura poporului român sunt străvechi și literatura nu-i decât o formă secundară și deloc obligatorie...”, concluzionează: „cercetările ultimilor ani vor duce, fără îndoială, la înălțarea unor noi construcții, a unor ample sinteze, în domeniul istoriei literaturii române ca parte a istoriei culturii noastre”.

În nr. 9710 al periodicului „România liberă”, (miercuri, 14 ianuarie), în cadrul rubricii „Vitrina cărții”, comitetul redacțional anunță și prezintă apariția jurnalului publicat de Mircea Zăciu la editura Cartea Românească, *Camil Petrescu: Note zilnice*, ce reproduce notațiile scriitorului din perioada 1927-1940, ce dezvăluie „motivele de nemulțumire, de șovăială și de neliniște, care se vor dezvolta atât de cursiv și de ordonat în cărți”. Iată un fragment din însemnările autorului: „Valorile culturale sunt în mare măsură sociale... [...] eu sunt social strivit, dorința mea de anonim e atât de mare ca dorința unora după neant...”. În articolul intitulat *Nichita Stănescu: Starea poeziei*, Tia Șerbănescu analizează versuri semnate de poet și incluse în antologia apărută la editura Biblioteca pentru toți, ținând să „salute” și acordarea, la început de an, a premiului „Herder” acestuia, „distincție care contribuie la consacrarea peste hotare a originalității și valabilității poeziei românești”.

În nr. 9712 (vineri, 16 ianuarie), în articolul *Celebrând patria*, Dan Mutașcu prezintă volumul de versuri al lui Traian Iancu, *Să iubim ce-i de iubit*, apărut la editura Cartea Românească. Poezia acestuia este apreciată ca fiind una „didactică și educativă, într-un sens generos”, „convingătoare”. În

plus, „refuzând imitația folclorică și alunecarea, uneori în descriptivism”, aceasta pare „o închinare către spațiul mioritic, acum aflat într-o majestuoasă preschimbare”. Boris Buzilă scrie despre *Educația patriotică prin patrimoniul literaturii clasice*, intervievându-l pe criticul Aurel Martin. Din replicile directorului editurii Minerva, reproducem una, ce se demonstrează a fi sugestivă pentru tendința vremii: „Am publicat și vom publica mai departe creații chemate să cultive, prin mesajul lor, dragostea de patrie, de popor, de tradițiile de luptă ale neamului nostru, ale clasei muncitoare”.

În data de 16 ianuarie nr. 6610, sâmbătă), Boris Buzila semnează „Considerații privind editarea clasicii literaturii universale”, sublinind faptul că traducerea ocupă un rol important în spațiul cultural românesc : „Cartea străină, bine tradusă, larg accesibilă, gata să răspundă tuturor preferințelor și în primul rând necesităților unei informări culturale judicioase, prompte și cuprinzătoare, nu mai constituie de multă vreme un deziderat, ci o certitudine”. În acest sens, sub egida Editurii pentru literatură universală, au apărut: marea antologie, tradusă în limba română a literaturii universale („O antologie contemporană, vie, capabilă să pună în lumină cu prioritate opere ale patrimoniului clasic purtătoare de semnificații umaniste, actuale, neperisabile, vorbind, cititorului în graiul contemporaneității, o antologie susceptibilă să-și încorporeze tot ce e realmente nou și de valoare.”), traducerea integrală a lui *Don Quijote*, a *Divinei Comedii*, cele două din urmă succedând seria de *Opere shakespeariene*, *Frații Karamazov* ș.m.a. Numai în anul 1965, în „populara” colecție „Clasicii literaturii universale”, au apărut 20 de titluri.

Cu toate acestea, în viziunea lui Boris Buzila, „cititorul ,constrâns mai cu seamă de cele douăzeci de titluri apărute anul trecut, ajunge să se întrebe: «Nu cumva această colecție, începută cu un instrument viu de cultură, chemat să se adreseze unui public foarte larg, este pîndită de pericolul osificării, al „academizării”? Nu cumva se abuzează de „colaborarea” postumă a unor autori care ocupă, incontestabil, un loc marcant în ierarhia valorilor, dar nu ajung să îndreptățească o atenție egală cu aceea acordată personalităților de mîna întâi, unanim recunoscute?». Întrebările sînt legitime, căci, parcurgînd lista aparițiilor pe 1965, întîlnești ediții trase în zeci de mii de exemplare al unor autori ca Keller, Lemondir, Th. Hardy, T. Smolett, Th. Fontane, H. Pontoppidan, F. De Roberto...

Nu este în intenția noastră să contestăm valoarea unuia sau altuia dintre autorii enumerați, dar faptul că în afară de Smolett, care a trăit în secolul al XVIII-lea, toți ceilalți sînt foarte apropiați ca factură și modalitate

de creație, duce implicit la o perspectivă uniformizatoare, lăsând „descoperite”, prin blocarea disponibilităților editoriale, alte „zone”, de interes mai general. În timp ce editează proza lui Fontane, se lasă inadmisibil de mult așteptată traducerea și apariția uneia dintre cele mai viguroase creații epice ale secolului nostru, romanul *Muntele vrăjit* al lui Thomas Mann; în timp ce apar noi ediții din nuvelele lui Keller, nu avem încă o ediție selectivă Knut Hamsun, deși se pregătește de multă vreme una, iar clasicii prozei engleze rămân deocamdată reprezentați de Th. Smolett și Th. Hardy, acesta din urmă suprareeditat. Exemplele s-ar putea multiplica. Există pare-se tendința de a menține colecția la care ne referim într-un cadru mult prea rigid, Editura avînd latitudinea să hotărască, potrivit unor criterii discutabile «nomenclatura» autorilor susceptibil să figureze drept clasici. Lăsînd la o parte faptul că selecționarea autorilor ni se pare arbitrară, – pentru Hemingway – sau pentru Mauriac existînd înfînit mai multe temeuri să fie socotiți «Clasici ai literaturii universale» decît pentru De Roberto sau Perez Galdos – această rigiditate se exprimă prin chiar aspectul exterior al colecției, aducînd nu cu o carte menită să îmbie la lectură ci cu niște coperti de anuare. Existența colecției, evident o «nomenclatură» mai lărgită, nu exclude apariția în cadrul ei a unor volume individualizate, dispunînd de propria lor personalitate grafică, așa cum au început să arate noile numere ale „Bibliotecii pentru toți”. O mai pregnantă «individualizare» a volumelor ar putea atrage după sine și alte ameliorări privind ținuta grafică”. În ciuda acestora, „Principalul este ca Editura să ne dea, fie și în limitele unei «operativități» relative, (...) o imagine mai reprezentativă a literaturii universale”. La o masă rotundă, organizată „recent” de „Gazeta literară”, s-a vorbit „despre existența unui decalaj al producției editoriale în raport cu exigențele publicului, cu preocupările actuale ale iubitorilor de literatură, cu tot ceea ce este mai valoros în fenomenul literar contemporan. Nu poate fi cîtuși de puțin străină existența acestui decalaj sortit să pună, parțial, în inactualitate eforturile reale ale Editurii de lipsa unor criterii ferme de selecționare a noilor apariții, prin prisma exigențelor noastre ideologice, lipsă datorită căreia a fost și este posibilă apariția unor cărți care-și găsesc cu atîta greutate cititorii, zăcînd cu anii prin librării”. Directorul Editurii recunoștea „cu părere de rău că nici perspectiva lui 1966 nu este deosebit de promițătoare în acest sens, probabil din pricina existenței unor contracte mai vechi care obligă la respectarea termenelor de apariție. Cît privește 1967, în acest an «eforturile Editurii vor fi pe deplin încununate de succes». Răbdare deci pînă în 1967! Convingerea noastră este că se poate și mai

devreme... ”.

În același număr, este reprodus textul *Intrarea domnitorului în București*, aparținându-i lui Nicolae Filimon.

În „România Liberă” din 20 ianuarie, în rubrica „Luptători pentru Unire”, Teodor Vîrgolici ilustrează contribuția lui Cezar Bolliac în această direcție, pornind de la faptul că „În cunoscuta sa poezie *Epigonii*, evocînd și omagiînd cu un cald patriotism acele «sfinte viri vizionare» care au năzuit spre «o lume nouă», care au trudit și s-au jertfit pentru a pune piatra de temelie a României moderne și a literaturii naționale, Eminescu îl așeza pe Cezar Bolliac, cel ce «cînta iobagul ș-a lui lanțuri de aramă»”. „Într-adevăr, alături de N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, D. Bolintineanu, Alecu Russo, și alte spirite luminate de la mijlocul veacului trecut, Cezar Bolliac s-a identificat cu cele mai luminoase și înaintate idealuri ale vremii sale. (...) În timpul exilului politic din capitala Franței, după participarea sa activă la revoluția de la 1848, Cezar Bolliac, alături de ceilalți tovarăși de luptă, s-a străduit neconținut, și prin cuvînt și prin faptă, să dea viață ideilor patriotice de unitate națională care însușeau masele populare. În revista „Republica Română”, pe care exilații politici români o editează la Paris și apoi la Bruxelles, în 1851 și 1853, Bolliac publică articolul „Unitatea României”, în care demonstra cu date și argumente de ordin istoric unitatea poporului român din cele mai vechi timpuri, susținînd cu înflăcărare ideea constituirii Principatelor Române într-o republică democratică. Întorcîndu-se în țară, în iulie 1857, Cezar Bolliac se alătură de îndată partidei unioniste, care-l propune propune candidat de Ilfov pentru Divanul ad-hoc al Țării Românești. În acest timp, autorul *Clăcașului* începe o largă și viguroasă activitate ziaristică în sprijinul Unirii, desfășurată în ziare ca „România”, „Naționalul”, dar mai ales în „Dîmbovița” lui D. Bolintineanu și „Românul” lui C. A. Rosetti. Consecvent idealului revoluționar pașoptist, că unitatea națională a tuturor românilor trebuie să se realizeze într-o republică democratică, Cezar Bolliac a respins și a combătut energic ideea aducerii unui prinț străin la cîrma statului. În articolul «Prinț străin», publicat în „Românul” din 7 februarie 1859, deci la numai cîteva zile de la înfăptuirea Unirii, Cezar Bolliac scria: «Fapta noastră este o faptă săvîrșită, care trebuia să se facă și care s-a făcut întocmai după cum se cuvenea a se face. A fost bine concepută, bine săvîrșită. Ne-am întărit naționalitatea, am făcut Unirea și am scăpat de prinț strein». Ideile patriotice unioniste, reformele înfăptuite de Alexandru Ioan Cuza au aflat în Cezar Bolliac un apărător și un sprijinitor fervent, edificatoare în acest sens fiind numeroase articole, dintre care amintim „Monastirile din Țara Românească”,

„Acțiunea română și reacțiunea boierimii antinațională”, „Monstruoasa coaliție”, „Votul universal” și altele. Cezar Bolliac a desfășurat și o vie activitate literară în favoarea Unirii. Cităm poezii ca *Acvila străbună*, *La România*, *Țara Românească către Moldova* și mai ales cea intitulată semnificativ *Răsunet la Hora Unirii de d. V. Alecsandri*, în care poetul muntean împărtășea, prin parafrizare, aceleași aspirații nobile ca și poetul moldovean, pledînd cu pasiune pentru ideea unității naționale”.

În „Spicuri din presa vremii”, bucată ce are ca tematică „Calendarul Unirii Principatelor. 20 ianuarie”, se notează fragmente din articolele „Constituția română”, al lui Cezar Bolliac, din „Alegerile” lui C. A. Rosetti ș. a., toate fiind extrase din ziarul „Românul”.

În același număr, în cadrul secțiunii mai sus menționate, Cornelia Bodea notează despre implicarea lui Vasile Boerescu în favoarea cauzei Principatelor Române: „Citind textul fără să cunoască autorul, Eliade Rădulescu îl aprecia «ca ieșit din capul și din peana unui bărbat matur și cu experiența de șasezeci de ani»”. În ciuda intervențiilor sale în presa europeană, ce datează din anul 1856 (Congresul de la Paris), în pofida înființării în țară, în 1857, a ziarului „Naționalul” și a activității unioniste continue, se prezintă faptul că Vasile Boerescu s-a remarcat, mai ales, prin rolul avut în pronunțarea votului de la 24 ianuarie, când „unanimitatea Adunării a proclamat pe domnul Moldovei domn al Țării Românești”, reproducându-se cuvîntarea sa de întâmpinare a delegației parlamentare moldovenești.

În „România Liberă” din 20 ianuarie, în rubrica „Luptători pentru Unire”, Teodor Vîrgolici ilustrează contribuția lui Cezar Bolliac în această direcție, pornind de la faptul că „În cunoscuta sa poezie *Epigonii*, evocînd și omagiînd cu un cald patriotism acele «sfînte viri vizionare» care au năzuit spre «o lume nouă», care au trudit și s-au jertfit pentru a pune piatra de temelie a României moderne și a literaturii naționale, Eminescu îl așeza pe Cezar Bolliac, cel ce «cînta iobagul ș-a lui lanțuri de aramă»”. „Într-adevăr, alături de N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, D. Bolintineanu, Alecu Russo, și alte spirite luminate de la mijlocul veacului trecut, Cezar Bolliac s-a identificat cu cele mai luminoase și înaintate idealuri ale vremii sale. (...) În timpul exilului politic din capitala Franței, după participarea sa activă la revoluția de la 1848, Cezar Bolliac, alături de ceilalți tovarăși de luptă, s-a străduit neconținut, și prin cuvînt și prin faptă, să dea viață ideilor patriotice de unitate națională care însușeau masele populare. În revista „Republica Română”, pe care exilații politici români o editează la Paris și apoi la Bruxelles, în 1851 și 1853, Bolliac publică articolul „Unitatea

României”, în care demonstra cu date și argumente de ordin istoric unitatea poporului român din cele mai vechi timpuri , susținând cu înflăcărare ideea constituirii Principatelor Române într-o republică democratică. Întorcându-se în țară, în iulie 1857, Cezar Bolliac se alătură de îndată partidei unioniste, care-l propune propune candidat de Ilfov pentru Divanul ad-hoc al Țării Românești. În acest timp, autorul *Clăcașului* începe o largă și viguroasă activitate ziaristică în sprijinul Unirii, desfășurată în ziare ca „România”, „Naționalul”, dar mai ales în „Dîmbovița” lui D. Bolintineanu și „Românul” lui C. A. Rosetti. Consecvent idealului revoluționar pașoptist, că unitatea națională a tuturor românilor trebuie să se realizeze într-o republică democratică, Cezar Bolliac a respins și a combătut energic ideea aducerii unui prinț străin la cîrmă statului. În articolul «Prinț străin», publicat în „Românul” din 7 februarie 1859, deci la numai cîteva zile de la înfăptuirea Unirii, Cezar Bolliac scria: «Fapta noastră este o faptă săvîrșită, care trebuia să se facă și care s-a făcut întocmai după cum se cuvenea a se face. A fost bine concepută, bine săvîrșită. Ne-am întărit naționalitatea, am făcut Unirea și am scăpat de prinț strein». Ideile patriotice unioniste, reformele înfăptuite de Alexandru Ioan Cuza au aflat în Cezar Bolliac un apărător și un sprijinitor fervent, edificatoare în acest sens fiind numeroase articole, dintre care amintim „Monastirile din Țara Românească”, „Acțiunea română și reacțiunea boierimii antinaționale”, „Monstruoasa coaliție”, „Votul universal” și altele. Cezar Bolliac a desfășurat și o vie activitate literară în favoarea Unirii. Cităm poezii ca *Acvila străbună*, *La România*, *Țara Românească către Moldova* și mai ales cea intitulată semnificativ *Răsunet la Hora Unirii de d. V. Alecsandri*, în care poetul muntean împărtășea, prin parafrază, aceleași aspirații nobile ca și poetul moldovean, pledînd cu pasiune pentru ideea unității naționale”.

În „Spicuri din presa vremii”, bucată ce are ca tematică „Calendarul Unirii Principatelor. 20 ianuarie”, se notează fragmente din articolele „Constituția română”, al lui Cezar Bolliac, din „Alegerile” lui C. A. Rosetti ș. a., toate fiind extrase din ziarul „Românul”.

În același număr, în cadrul secțiunii mai sus menționate, Cornelia Bodea notează despre implicarea lui Vasile Boerescu în favoarea cauzei Principatelor Române: „Citind textul fără să cunoască autorul, Eliade Rădulescu îl aprecia «ca ieșit din capul și din peana unui bărbat matur și cu experiența de șaseeci de ani»”. În ciuda intervențiilor sale în presa europeană, ce datează din anul 1856 (Congresul de la Paris), în pofida înființării în țară, în 1857, a ziarului „Naționalul” și a activității unioniste continue, se prezintă

faptul că Vasile Boerescu s-a remarcat, mai ales, prin rolul avut în pronunțarea votului de la 24 ianuarie, când „unanimitatea Adunării a proclamat pe domnul Moldovei domn al Țării Românești”, reproducându-se cuvântarea sa de întâmpinare a delegației parlamentare moldovenești.

În nr. 9718 (vineri, 23 ianuarie), Ion Drăgănoiu recenzează volumul de poezii al lui Al. Căprariu, *Mica autobiografie*, remarcând „un flux de expresie contemporan”, „o hipersensibilitate a lectorului modern, dornic să refacă teatrul lumii și într-un mediu familiar”. M. Petroveanu anunță apariția culegii de articole, de eseuri și „marginalii la teme, figuri, situații semnificative pe plan literar, general-cultural sau științific”, *Stil și persoană*, semnată de Ion Vianu, pe care, apropiindu-l de Tudor Vianu, îl consideră „un mânuitor de idei în haine de mare ținută literară”.

Dan Mutașcu, în nr. 9720, luni, 26 ianuarie, prezintă volumul de versuri *Gloria iubirii*, aparținându-i lui Gheorghe Tomozei, prezentat ca scriitor de către Eugen Barbu ca fiind un „zugrav subțire”. Dacă, referindu-se la tomurile anterioare ale poetului (*46 de poeme de dragoste*, *Altair*, *Negru-Vodă* ș.a.), criticul Marian Popa sesiza „idilizarea feerică a realității contingente”, Mutașcu vede în *Gloria ierbii* „un poet social și erotic”.

Conf. univ. Al Hanța scrie articolul *Literatură a marii responsabilități patriotice* (nr. 9727, marți, 3 februarie). Menționând reprezentanți de seamă ai sferei literare și culturale, pornind de la Grigore Ureche până la I. Pillat „etc.” și sintetizând contribuțiile acestora, concluzionează că „orice creație de valoare [...] este, în același timp, un act patriotic. Un patriotism care răzbate din esența lucrurilor, rod al integrării organice a creatorului de artă în existența poporului său, căruia i se vrea purtător de cuvânt și înainte mergător”.

În numărul 9731 (sâmbătă, 7 februarie), Adrian Păunescu publică poezia *Să ne unim cu toții*. Iată ultima strofă, concludentă pentru mesajul acesteia: „Trăiască fiii muncii din fabrici și din brazde! / Trăiască demnitatea, partidul, omenia! / Trăiască-n sănătate cârmaciul țării noastre! / Trăiască libertatea! Trăiască România!”.

Mircea Anghelescu, în nr. 9732 (marți, 10 februarie), recenzează volumul lui Gh. Zane,

N. Bălcescu. *Opera, omul, epoca*, creat, după cum se precizează și în lucrare, ca „să ajute la înțelegerea condițiilor de formare și evoluție a ideilor sale”. O sevență din articol ce se distinge, pornind de la contribuția lui Bălcescu la „dezvoltarea gândirii economice și sociale”, trimite la „studiul” din 1927,

apărut în revista „Viața românească” (redactat „la insistența neiertătoare a lui G. Ibrăileanu”), *Marx și Bălcescu*, ce „demonstrează că Marx a folosit în *Capitalul*, într-un important capitol referitor la obținerea plus-valorii în agricultură prin supramuncă separată, materialul și concluziile oferite de Bălcescu în studiul publicat anonim în 1850, la Paris, sub titlul *Question économique des Principautés danubiennes*”.

Analizând volumul lui Eugen Barbu, *Incognito*, Nicolae Balotă (în nr. 9735, joi. 12 februarie) accentuează construcția personajului principal, unul „de contrast”, „o conștiință-martor”, „un erou ce păstrează un incognito impus de împrejurări”. Se tratează despre Armand Sachelarie, pe adevăratul său nume Vasile Dănac, comunist introdus sub o falsă identitate în casa unui secretar de stat, apreciind, în aceleași timp, verva și tensiunea romanului.

În numărul 9737 (sâmbătă, 14 februarie), Veronica Porumbacu anunță și descrie elogios, volumul îngrijit de Constantin Mitru, *Cântec al amintirii*, apărut la editura „Ion Creangă”, ce cuprinde memorii „minunate” ale lui Mihail Sadoveanu, acestea fiind organizate „nu cronologic, ci pe motive, poate, chiar muzicale”. Despre *Jurnalul I* al lui Titu Maiorescu, apărut la editura Minerva, Tia Șerbănescu notează, în linii mari, că nu cuprinde decât fragmente de esență a celui ce „a contribuit la grăbirea maturizării vieții culturale românești”.

În cadrul rubricii intitulate *Literatura și arta, expresie a vieții și muncii omului societății noastre, a patriotismului său înflăcărat* (nr. 9749, sâmbătă, 28 februarie), Tia Șerbănescu respectă direcția și scrie articolul *Misiunea educativă a literaturii*, notând că această sferă creativă și creatoare „trebuie să abordeze cu și mai multă îndrăzneală și exigență problemele omului contemporan din țara noastră, constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate”, oferind ca exemple activitatea lui Ov. S. Crohmălniceanu, a lui Paul Anghel, Pop Simion, Dan Tărchilă, a lui Liviu Bratoveanu și a altor scriitori ce „iubesc patria”.

În articolul *În dialog cu cititorul și cu opera* (nr. 9753, joi, 4 martie), Tia Șerbănescu analizează volumul lui Nicolae Manolescu, *Teme 2*, ce cuprinde lecturi și/sau articole „de voie”, „la alegere, cu comentarii care trădează, aproape ca un jurnal, preferințele și opțiunile” criticului, „infidel și nostalgic” (*Stilul e profesia, Despre îndoială, Metoda fără critică* ș.a.). Dintre observațiile critice „noi” și, uneori, „incomode”, recenzenta menționează: „imaginea precarității” la Anton Holban, „suspendarea intrigii” și „amânarea acțiunii prin discurs” la Hortensia Papadat Bengescu, „maltratarea realului” la Bacovia, „artificialitatea” personajelor lui Huxley

ș.a. Opiniile i se par „exacte și sigure”, emoțiile fiind transmise printr-o „ecuație subtilă a limbajului”. În profiluri lirice, Adriana Popescu prezintă volumul lui Emil Manu, *Sinteze și antisinteze literare*, ce cuprinde „amintiri literare”, prezentare unor personalități lirice, dar și fișe analitice ale unor creații ale acestora. Printre figurile creatoare, se numără Lucian Blaga, George Călinescu, Tudor Vianu, Ion Minulescu, George Bacovia ș.a. „Procedarea analitică unitară” îi pare autoarei că evidențiază caracterul „afectiv” al criticii profesate de Manu.

Veronica Porumbacu (nr. 9754, vineri, 5 martie) prezintă succint volumul lui Aurel Rău, *Micropoeime*, subliniind, cu precădere, poemele patriotice semnate de acest „poet de mult cunoscut”. Iată o secvență: „Poporul meu e cântul în această seară / [...] Înțeleg clar că îi sunt dator”.

În numărul 9763 (marți, 16 martie), Adriana Iliescu analizează volumul lui Ion Vlad, *Lecturi constructive*, criticul studiind „fenomenul de audiență al faptului artistic”, „psihologia destinatarului și funcțiile literaturii [...], dovedind erudiție și mult discernământ estetic”. Astfel, se precizează că demersul este realizat „dintr-o perspectivă dinamică asupra culturii românești”, fiind „sesizat fenomenul dezvoltării dialectice a faptelor de artă și aspectul de continuitate dintre valorile trecutului și cele ale epocii socialiste”. Tia Șerbănescu recenzează romanul *Galeria cu viță sălbatică* a lui Constantin Țoiu, ce ilustrează „condiția umană în fața istoriei aflată în momente radicale”, considerându-l „o pledoarie pentru apărarea demnității”, pentru „încredere”. În plus, autoarea concluzionează că opera lui Țoiu „nu constituie numai un act de reconsiderare literară a unei epoci, ci și un act politic de implicare și asumare lucidă a istoriei noastre contemporane”.

În articolul *Istoria literară ca știință a actualizării* (nr. 9772, vineri, 26 martie), Nicolae Balotă, deși punctează curente, direcții, tendințe cultural-artistice, literare ale trecutului, notează sugestiv că „în preluarea moștenirii culturale” ar trebui „să pornim de la principiile politicii culturale a partidului nostru, ale esteticii marxist-leniniste”, reproducând afirmația „tovarășului nostru” Nicolae Ceaușescu: „O analiză științifică, obiectivă a moștenirii culturale cere disocierea clară a ceea ce a fost înaintat, valoros, a tot ceea ce a exprimat necesitățile progresului social de lucrările și ideile inspirate de ideologia claselor exploatatoare”.

În numărul 9793 (marți, 20 aprilie), Victor Vișinescu, în *Militantismul literaturii noastre*, pornind de la sintetizarea contribuției personalităților literare de referință, încă din epoca premodernă din spațiul cultural românesc până în „prezent”, ajunge să afirme că: „noile condiții social-istorice în care

se dezvoltă arta și literatura impun ca acestea să fie purtătoare ale aspirațiilor milioanei de constructori ai socialismului, în formule artistice care să nu facă rabat calității”, reproducând un subcapitol din Programul adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R., ce solicita „făurirea unei arte și literaturi de înaltă ținută umanistă, bogată în idei și sentimente nobile, inspirate din viața și munca poporului, din idealurile socialismului și comunismului”.

Ion Drăgănoiu dialoghează cu Horia Lovinescu despre *Caracterul politico-educativ al teatrului* (nr. 9801, joi, 29 aprilie). Directorul Teatrului „Nottara”, solicitat fiind a puncta aspecte ce vizează fenomenul teatral „în peisajul culturii contemporane”, în apropierea a 55 de ani de la întemeierea Partidului și a „apropiatului Congres al educației politice și culturii socialiste”, menționează o serie de manifestări artistice desfășurate în cinstea ambelor evenimente și afirmă că se impune „cu și mai multă pregnanță accentul pe niște îndatoriri pe care le are teatrul și lumea artistică, în general, față de schimbările care au avut loc în viața noastră politică, socială. față de creșterile mari înregistrate în aceste domenii. De fapt, însă, sunt continuate și lărgite poziții afirmate încă de la Plenara din 1971, nuanțate de documentele ulterioare de partid, în legătură cu viața ideologică”.

Radu Popescu scrie articolul *Progresul dramaturgiei noastre* (în nr. 9827, sâmbătă, 29 mai), în urma încheierii „Decadei dramaturgiei românești”, organizată de Consiliul culturii și educației socialiste, „în pregătirea” Congresului educației politice și culturii socialiste, notând că: „Dramaturgia noastră – fără îndoială, bună și mereu în progres – nu deschisese, încă, foarte multe drumuri. Și, desigur, nici nu-și crease, încă, numeroși dramaturgi care să pornească pe aceste drumuri, fără se rătăci sau fără a se poticni la primii pași. Cu anii, și mai ales, cu ultimii vreo zece, și, mai ales, cu ultimii vreo cinci, această situație s-a schimbat. Cultura nouă a intrat în perioada de maturitate. Societatea noastră socialistă a intrat în perioada de multilateralitate a dezvoltării. [...] Stimularea de partid a misiunii patriotice, civice, educative s-a exercitat, fără îndoială, cu egală intensitate și spornicie, pe întreaga suprafață a culturii și artei. [...] în ajunul Congresului, s-au putut catagrafia câte cincizeci de premiere originale pe stagiune și s-au putut elibera «buletine de identitate» pentru o sută de dramaturgi, mai noi sau mai vechi, dar toți în plină productivitate și emulație. [...] Cu această constatare îmbucurătoare, pășim pragul Congresului.”

Referințe bibliografice:

*** (Coord. Eugen Simion) *Cronologia vieții literare românești*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2020.

„România liberă”, anul XXXIV, 1976, seria a III-a, nr. 9705, organ al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, cotidian.

Sitografie:

<https://revistacil.wordpress.com/> (Communication Interculturelle et Littérature)